

Θεόδωρος Γρηγοριάδης Ο παλαιστής και ο δερβίσης

ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΡΙΔΗΣ: Ποιο ήταν το έναυσμα για το νέο σας μυθιστόρημα; ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ: Εδώ και λίγα χρόνια είχε σχηματιστεί στο μυαλό μου μια μικρή ιστορία με αφορμή τους αγώνες πάλης που παρακολουθούσα τα καλοκαίρια στα χωριά των Σερρών. Μου έκανε εντύπωση ότι πολλοί Τούρκοι και άλλοι Βαλκάνιοι, κυρίως Βούλγαροι, παλαιστές έρχονταν στα χριστιανικά πανηγύρια να παλέψουν με τους Έλληνες, με τις κερκίδες γεμάτες ενθουσιασμένους θεατές. Το έφεραν οι συμπώσεις να γνωρίσουμε μια παρέα έναν Τούρκο παλαιστή. Παράλληλα υπήρχε μια φίλη που πηγαίνοντας στην Αδριανούπολη, όπου είχε έναν ερωτικό δεσμό. Τα δύο αυτά γεγονότα μου έδωσαν το έναυσμα να γράψω ένα μυθιστόρημα. Εκεί πάντως σταματά η πραγματικότητα κι αρχίζει η φαντασία. Τα συμβάντα μπήκαν αρχικά στο σημειωματάριο ιδεών και σιγά σιγά πήραν μορφή. Πρέπει βέβαια να πω ότι λίγα χρόνια πριν δεν ήταν τόσο αποδεκτό το να τα έχει μια Ελληνίδα με έναν Τούρκο. Σήμερα, θέλω να πιστεύω, έχουν πια αμβλυνθεί αυτές οι καταστάσεις, βοηθώντας και των ΜΜΕ που έχουν φροντίσει να απαλύνουν πια τις προαιώνιες αντιθέσεις μας.

Χ.Π.: Έχετε μιλήσει ξανά γι' αυτά τα «σημειωματάρια ιδεών» και το ημερολόγιό σας στα οποία καταφεύγετε για να ανασύρετε ιστορίες που γίνονται μυθοπλασία. **Ασκαίτε ένα είδος βιοματιικής λογοτεχνίας.**

Θ.Γ.: Πάντα τα μυθιστορημάτα μου ξεκινάνε από μια αφήγηση, ή μια σκηνή, κι έτσι τα βιβλία μου έχουν σχέση με διάφορες περιόδους της ζωής μου. Ο «Ναύτης» είναι η δεκαετία του '60, το «Παρτάλι» αναφέρεται στο '70, ο «Χορευτής στον ελαιώνα» γεφυρώνει τις δεκαετίες του '80 και του '90, η «Αλοΐζα» είναι οι αρχές του 2000. «Ο παλαιστής και ο δερβίσης» αρχίζει ταυτόχρονα με την «Αλοΐζα» και πρακτικά τελειώνει το 2008. Όλες μου οι ιστορίες περιέχουν βιοματιικές στιγμές μου, αλλά αλίμονο αν ήμουν παρών μέσα και στα επτά μυθιστορημάτα μου. Θα ήμουν μια πολυχιλής προσωπικότητα, κάτι που δεν αντέχεται. Βάζοντας μικρές προσωπικές δόσεις, γίνονται ταυτόχρονα παρατηρητής της ζωής των άλλων, ένας κοινωνικός χαφιές ως πούμε, ενώ ανασύροντας αυτές τις ιστορίες που έχουν συμβεί ή που θα μπορούσαν να έχουν συμβεί, τις διασώζω εκεί που αλλιώς θα περνούσαν απαρατήρητες. Αυτή είναι η γοητεία της ζωής και της γραφής. Τι στιγμή που μιλάμε τρέχουν παράλληλα χιλιάδες καταληκτικές ιστορίες, τολμηρές, συγκινητικές, τις οποίες δεν θα διαβάσουμε ίσως ποτέ.

Χ.Π.: Παρά μόνο αν καταγραφούν με έναν τρόπο όπως κάνατε με τις ιστορίες που μας αφηγήθήκατε τους «Χάρτες»...

Θ.Γ.: Οι «Χάρτες» είναι όλα αυτά τα ενδιάμεσα των μυθιστορημάτων, διηγήσεις και περιστατικά, που δεν χώρεσαν σ' εκείνα. Ετσι καλύτερα σαν ιστός όλη την περίοδο από τότε που άρχισα να γράφω. Μιλώ για μια συγγραφική πορεία που φέτος κλείνει είκοσι χρόνια. Οι εβδομήντα ιστορίες που αποτελούν τους «Χάρτες» εξυπρέτησαν μια ανασκόπηση όλων αυτών χρόνων.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

στον **Χρήστο Παρίδη**

Ενα ατελείωτο πήγαιν' -έλα, διασχίζοντας τη χώρα, τα σύνορά της, τα όριά της. Τα όρια μιας κοινωνίας. **Ο παλαιστής και ο δερβίσης (εκδόσεις Πατάκη)** είναι ένα ερωτικό μυθιστόρημα με φόντο την Ιστορία και την πολιτική. Οπως άλλωστε όλα τα βιβλία του Βορειοελλαδίτη Θεόδωρου Γρηγοριάδη: «αναχωρητικά», μεταφυσικά, ενίοτε βλάσφημα. Εντονα βιοματιικά, σαν μια απόδραση από το σήμερα, μια ατέρμονη επιστροφή στο παρελθόν και στις πατρογονικές του ρίζες. Από τους **Κρυμμένους ανθρώπους** μέχρι τον **Ναύτη**, από τα **Νερά της χερσονήσου** μέχρι το **Παρτάλι** και τώρα στο νέο του αυτό πόνημα. **Ενας κόσμος γεμάτος «άνομους» έρωτες, πολλή μοναξιά, μαραμμένες ζωές κι επικίνδυνα μυστικά...**

Θεόδωρος Γρηγοριάδης

Χ.Π.: Αν ιστορικά η Βόρεια Ελλάδα είναι το τελευταίο κομμάτι του οθωμανικού μας παρελθόντος, η μέθεξη παλιού και νέου κόσμου συναντιέται ιδανικά στα βιβλία σας. Τα οποία κατά κανόνα διαδραματίζονται στα πατρογονικά σας χώματα της ανατολικής Μακεδονίας και της Θράκης.

Θ.Γ.: Μ' ενδιαφέρει πάρα πολύ αυτή η περιοχή που συνορεύει με τον Εβρο, όπως και τα ευρύτερα Βαλκάνια, που δεν παύουν να είναι πάντα μια καυτή περιοχή. Αυτό το πέρασμα κάθε φορά των Ελλήνων απέναντι, σπανιότερα των Τούρκων σ' εμάς, νομίζω ότι μας αφορά όλους. Κι αυτό ακριβώς είναι και το θέμα μου αυτή τη φορά, ένα ατελείωτο πήγαιν' έλα σώματά μου, ερώτων, εμμονών, προθέσεων, αλλά ταυτόχρονα ιδεών. Οσο δε πιο ερωτικό ακούγεται και φαίνεται το μυθιστόρημα, άλλο τόσο πολιτικό είναι στη βάση του.

Χ.Π.: Σε όλα σας τα βιβλία τα ερωτικά πάθη, συχνά ανομολόγητα, γίνονται ο μοχλός επικοινωνίας των ανθρώπων. Που ενίοτε τους οδηγούν σε σύγχρονους Καιάδες...

Θ.Γ.: Υπάρχει πράγματι έντονο το ερωτικό στοιχείο στα βιβλία μου, σε όλες τις μορφές. Σ' αυτό το βιβλίο υπάρχει ο έρωτας μιας νέας γυναίκας για έναν Τούρκο παλαιστή και σύγχρονως δύο άλλων φίλων για το ίδιο πρόσωπο. Για τον καθένα λειτουργεί ξεχωριστά. Αν για την κοπέλα είναι ένα έντονο πάθος, και για τον έναν εκ των δύο αντρών ένας ενοχικός έρωτας, για τον πιο έμπειρο, που είναι καθηγητής ιστορίας, ο Τούρκος τού καλύπτει και θέματα θεωρητικά. Κανένας έρω-

τας άλλωστε δεν είναι άμοιρος της πολιτικής. Είτε ταξικά είτε οικονομικά είτε ιδεολογικά.

Χ.Π.: Ο Τούρκος παλαιστής της ιστορίας σας, αντικείμενο πόθου και αντικειμήσεως, τι το ιδεολογικό εκπροσωπεί;

Θ.Γ.: Ο Τούρκος ανήκει στη γενιά που οι παππούδες τους έφυγαν από τη δική μας Μακεδονία. Αντίστοιχα ο Έλληνας φίλος του καταγεί από πατρίδες που ανήκουν πια στη σύγχρονη Τουρκία. Δεν είναι τυχαία η συνύπαρξη αυτών των ατόμων. Εκτός λοιπόν από ένα ελκυστικό σώμα, ο Τούρκος εκπροσωπεί το τι έχει συμβεί όλα αυτά τα χρόνια. Μια, ας πούμε, αλληγορική ζωντανή φιγούρα μέσω της οποίας προσπαθώ να εξηγήσω -παρ' όλο που δεν μ' αρέσουν καθόλου οι συμβολισμοί και οι αλληγορίες-, τη σημερινή μας κατάσταση. Πιστεύω ότι η κινητήριος δύναμη συνάντησης των λαών, πέρα από την ιστορία και τις ιδέες, είναι ο έρωτας. Ο έρωτας μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας είναι μια ιστορία μίσους και πάθους που δεν πρόκειται ποτέ να εκλείψει.

Χ.Π.: Ο παλαιστής, πάντως, ταυτόχρονα η χαρά της ζωής και οπρουνιστής όσο δεν πάει, στα μάτια των ηρώων του βιβλίου εκπροσωπεί μια σεξουαλικότητα και μια συμπεριφορά σχεδόν αρχέγονη. **Ενα σύγχρονο μοντέλο εξιδανικευμένου οριενταλισμού...**

Θ.Γ.: Ο παλαιστής είναι γνώστης της σωματικής του ρώμης, αλλά δεν ποζάρει, απλά γυροφέρνει την ομορφιά του. Το απολαμβάνει μ' έναν διαφορετικό τρόπο. Ο ένας εκ

των δύο Ελλήνων γοητεύεται από αυτόν γιατί ως αναγνώστης του Ρούμι και θεωριών των σουφί βρίσκει σ' αυτόν μια μεταφυσική διάσταση. Ο καθένας μας μεταφράζει έναν άνθρωπο και ένα σώμα με το δικό του τρόπο. Γι' αυτό πιστεύω ότι η έλξη των ηρώων μου απέναντι στον παλαιστή δεν μπορεί να ερμηνευτεί με σύγχρονους όρους, που έτσι κι αλλιώς δεν ίσχυαν εκατό χρόνια πριν. Οχι για να απαλείψω τον ομοσερωτισμό του, αλλά αντιθέτως για να αποδείξω ότι αυτός ακριβώς ο ερωτισμός είναι μακροχρόνιος, πολύ πριν υιοθετήσουμε διαχωριστικές ταμπέλες που έχουν γίνει τόσο δεσμευτικές και γκετοποιούν τους ανθρώπους.

Χ.Π.: Ενα άλλο αναγνωρίσιμο μοτίβο που επανέρχεται στα γραπτά σας είναι ο μυστικισμός, όπως αυτός των σουφί.

Θ.Γ.: Αυτό είναι μια τελείως προσωπική εμμονή, γιατί είναι ένα μοντέλο που μ' ενδιαφέρει πολύ ως ιεροτελεστική διάσταση. Οι σουφί, που έχουν ρίζες στους δικούς μας φιλοσόφους, διέσχισαν το Ισλάμ προτείνοντας μια διαφορετική αντιμετώπιση του κόσμου και του Άλλου. Υπήρχαν διάσπαρτες τέτοιες ομάδες ανά τα Βαλκάνια και κυρίως στη Θεσσαλονίκη επί Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Ήταν οι Αλεβίτες, οι σουφί και οι δερβίσηδες κάτι σαν «ανανεωτική» πλευρά του Ισλάμ. Αποτελούν μια θεωρία που ακόμη έχει οπαδούς διεθνώς, κάτι σαν κίνημα. Οι μονοθεϊστικές θρησκείες με τα καταπιεστικά τους συστήματα έχουν πια κουράσει. Ετσι, βάζω τον κεντρικό ήρωα του βιβλίου μου να ψάχνει μια άλλη πνευματική διάσταση. Παράλληλα κάποιοι παντρεμένοι άντρες εξαφανίζονται μέσα σε τέτοιες μυστικιστικές ομάδες. Είναι ένα μοτίβο που το έχω εντάξει και σ' άλλα παλαιότερα μυθιστορήματά μου. Μέσω της έρευνάς μου για τους ήρωες μου προσπαθώ να μάθω κι εγώ περισσότερα γι' αυτά.

Χ.Π.: Εν τέλει, ενώ στο περισσότερο από τα προηγούμενα βιβλία σας υπάρχει ένας έντονος «μαγικός ρεαλισμός», στο καινούργιο για το οποίο μιλάμε μοιάζει να έχετε βγει από αυτή τη «μαγική» αφήγηση στο παρελθόν της νιότης σας και να γίνεστε φορέας της ίδιας της ιστορίας και της κατάληξής της...

Θ.Γ.: Όταν εργαζόμουν στην Ορεστιάδα ως καθηγητής Μέσης Εκπαίδευσης, έβλεπα από το μπαλκόνι του σπιτιού μου να διαγράφεται απέναντι το μεγαλόφωνο τζαμί των Βαλκανίων που έχτισε ο Σινάν, και σχεδόν κάθε Σαββατοκύριακο πεταγόμενοι βόλτα στην Αδριανούπολη, που απεφχε μόλις είκοσι λεπτά με το αυτοκίνητο. Στο χωριό μου η εκκλησία που πηγαίναμε από παιδί υπήρχε μέχρι το 1923 τζαμί, και το σπίτι μας χτίστηκε πάνω από ένα χάνι. Ο παππούς μου, ο μόνος επιζών μιας ενδεκαμελούς οικογένειας από τη σφαγή των Ποντίων, τραγουδούσε και μιλούσε τουρκικά μέχρι τέλους της ζωής του. Αυτές οι εικόνες, είτε σ' ενοχλούν είτε όχι, δεν διαγράφονται εύκολα. Οφείλουμε να τις επεξεργαστούμε και ο καθένας να κρατήσει ό,τι τον ενδιαφέρει. Στο βιβλίο μου «Ο παλαιστής και ο δερβίσης» οι σχέσεις και η καθημερινότητα μεταξύ των δύο λαών οδηγούν σε σκέψεις για την πολιτική και την Ιστορία που επηρέασαν καθοριστικά τις ζωές μας και τα έθνη μας. □